

Ψυχολογική Αξιολόγηση II

ΨΥ 746

Πληροφορίες μαθήματος

Το μάθημα αποτελεί συνέχεια του μαθήματος Ψυχολογική Αξιολόγηση Ι και στοχεύει στην περιγραφή διαδικασιών και πρακτικών που χρησιμοποιούνται στην αξιολόγηση ψυχολογικών λειτουργιών. Εστιάζει στη συνδυαστική χρήση μεθόδων αξιολόγησης σε διάφορα πλαίσια και διάφορες ανάγκες.

Διάγραμμα μαθήματος

Ενότητα Α

Ανασκόπηση βασικών εννοιών της ψυχολογικής αξιολόγησης/ Θέματα δεοντολογίας στην αξιολόγηση ενηλίκων και παιδιών/ Ανάπτυξη και στάθμιση εργαλείων για την ψυχολογική αξιολόγηση/ Ανάλυση, ερμηνεία και αναφορά αποτελεσμάτων αξιολόγησης

Ενότητα Β: Αξιολόγηση παιδιών και εφήβων

-Πλαίσιο αξιολόγησης παιδιών και εφήβων: Αναπτυξιακές ανάγκες των παιδιών, γονική ικανότητα και οικογενειακοί/περιβαλλοντικοί παράγοντες.

-Ψυχοπαιδαγωγική αξιολόγηση: Η αξιολόγηση στο και για το σχολικό πλαίσιο

-Συνέντευξη και παρατήρηση

-Ψυχομετρικά εργαλεία νοημοσύνης, μαθησιακών ικανοτήτων, συμπεριφοράς, προσωπικότητας και ψυχολογικής λειτουργικότητας

Ενότητα Γ: Αξιολόγηση ενηλίκων

-Αξιολόγηση συμπεριφοράς, προσωπικότητας και ψυχολογικής λειτουργικότητας

-Αξιολόγηση εργασιακών χαρακτηριστικών και επαγγελματικός προσανατολισμός

Αξιολόγηση μαθήματος

Εξεταστέα ύλη

Προσωπικές σημειώσεις των φοιτητών/ριών και υλικό αναρτημένο στο elearning (Δεν θα διανεμηθεί σύγγραμμα)

ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

-Επίδοση σε 3 σύντομα quiz 10 ερωτήσεων (30%).

Τα quiz θα συμπληρώνονται κατά τη διάρκεια των διαλέξεων. Οι ημερομηνίες δεν θα ανακοινώνονται εκ των προτέρων. Θα διεξαχθούν κατά το μήνα Νοέμβριο 2020.

-Τελική γραπτή εξέταση με κλειστές ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών (70%)

ΓΝΩΣΕΙΣ ΑΠΌ ΨΥ 454

1. Κριτήρια καταλληλότητας μιας δοκιμασίας: Αξιοπιστία, εγκυρότητα και τα είδη τους αναλυτικά
2. Στοιχεία δεοντολογίας για τη χρήση των τεστ
3. Βασικές έννοιες στατιστικής για τα ψυχομετρικά τεστ (π.χ., νόρμες και σταθμισμένες τιμές)
4. Αξιολόγηση Νοημοσύνης (π.χ., WAIS-IV, WISC-V)
5. Εκτίμηση Προσωπικότητας και Ψυχοπαθολογίας: (π.χ., MMPI, TAT, Rorschach, 16 PF)

Εκτίμηση ψυχολογικών χαρακτηριστικών

- Τυπική εκτίμηση: η συστηματική μελέτη του ατόμου με τη βοήθεια συνεντεύξεων ψυχολογικών δοκιμασιών ή παρατήρησης, κατά τη διάρκεια χωριστού και διαφοροποιημένου σταδίου της κλινικής διαδικασίας.
- Άτυπη εκτίμηση: αδιαφοροποίητο κομμάτι της ψυχοθεραπείας, ή άλλων μορφών παρέμβασης, κατά το οποίο ο/ η κλινικός παρατηρεί, σημειώνει και κρίνει χαρακτηριστικά του ατόμου στο οποίο απευθύνεται η παρέμβαση.

Η έννοια της διάγνωσης

- Η κλινική διάγνωση με την ευρεία έννοια της "απαραίτητης κλινικής διαδικασίας κατά την οποία ο επαγγελματίας ψυχικής υγείας θα κατανοήσει το πρόβλημα του ατόμου ώστε να σχεδιάσει την κατάλληλη αντιμετώπιση" είναι αποδεκτή ανεξάρτητα από θεωρητικές κατευθύνσεις.
- ΑΛΛΑ η διάγνωση ως "προσπάθεια ένταξης του ατόμου σε κάποια διαγνωστική κατηγορία ή νοσολογική ενότητα [=ψυχιατρική αρρώστια] θεωρείται από πολλούς ως περιορισμένης σημασίας και ελάχιστης χρησιμότητας για το σχεδιασμό κατάλληλης αντιμετώπισης των προβλημάτων του ατόμου.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Πληροφόρηση για παρούσα κατάσταση
2. Αξιολόγηση κατάστασης μετά την αντιμετώπιση του προβλήματος
3. Σχεδιασμός παρέμβασης
4. Διαγνωστική ταξινόμηση
5. Πρόβλεψη μελλοντικής συμπεριφοράς

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται στο ιστορικό, τα αποτελέσματα των τεστ και την παρατήρησιμη συμπεριφορά.

Τελικός στόχος είναι να απαντήσουμε εξατομικευμένα στα ερωτήματα..

- τι συμβαίνει (διάγνωση)
- τι πρέπει να γίνει (αντιμετώπιση)
- τι θα συμβεί στο μέλλον (πρόβλεψη)

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ

- ρωτάμε το ίδιο το άτομο
- ρωτάμε κάποιον που γνωρίζει το άτομο
- παρατηρούμε το άτομο σε σταθμισμένες συνθήκες εξέτασης
- παρατηρούμε το άτομο στο φυσικό του περιβάλλον

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

- *Ορισμός:* Η ψυχολογική δοκιμασία (τεστ) αποτελεί μία καθορισμένη συνθήκη κατά την οποία γίνεται παρατήρηση, δειγματοληψία και περιγραφή συμπεριφορών του ατόμου.

κριτήρια καταλληλότητας ενός τεστ

Στάθμιση Σημαίνει την ομοιομορφία της διαδικασίας εξέτασης

Αξιοπιστία Αναφέρεται στην ικανότητα επανάληψης των αποτελεσμάτων και την ακρίβεια των μετρήσεων. Εκφράζεται με δύο τρόπους:

- α. Σταθερότητα Ικανότητα επανάληψης των μετρήσεων στο χρόνο [TEST-RETEST Εκφράζεται με δείκτη συσχέτισης μεταξύ των δύο μετρήσεων.
- β. Συνέπεια Ικανότητα ομοιομορφίας αποτελεσμάτων σε σύγχρονες μετρήσεις. Εξετάζεται είτε με τη μέθοδο παράλληλων μορφών είτε με τη μέθοδο χωρισμού σε ίσα μέρη [EQUIVALENT FORMS, SPLIT HALF]
- Σε τεστ που χρειάζονται κριτική αξιολόγηση, απαιτείται και η αξιοπιστία μεταξύ κριτών [INTERJUDGE RELIABILITY]

Εγκυρότητα

Δείχνει τη δυνατότητα του τεστ να εξετάζει αυτό που λέει ότι εξετάζει.

- Εγκυρότητα περιεχομένου Η ικανότητα του τεστ να καλύπτει όλες τις πλευρές του φαινομένου που εξετάζει.
- Τρέχουσα και προβλεπτική Η ικανότητα των αποτελεσμάτων του τεστ να σχετίζονται με κάποιο ανεξάρτητο κριτήριο, το οποίο είτε εξετάζεται συγχρόνως στην πρώτη περίπτωση είτε σε επόμενο χρόνο στη δεύτερη περίπτωση.
- Εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής Η δυνατότητα του τεστ να εκφράζει μία έννοια η οποία είτε είναι δύσκολο να οριστεί είτε ορίζεται με τρόπους μη αποδεκτούς από όλους.
- Εγκυρότητα ωφελιμότητας Βασίζεται στην απόδειξη της αξίας ΤΟΥ ΤΕΣΤ.

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΙΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΟΚΙΜΑΣΙΩΝ

- α. Κατά τον τρόπο εξέτασης.**
  - Ατομικές ή ομαδικές
- β. Κατά τη συμπεριφορά που απαιτείται.**
  - Λεκτικές / Εκτελεστικές
  - Δοκιμασίες τυπικής επίδοσης /
  - Δοκιμασίες μέγιστης επίδοσης
- γ. Κατά το είδος της συμπεριφοράς που εξετάζεται.**
  - Δοκιμασίες ικανοτήτων
  - Δοκιμασίες προσωπικότητας
  - Δοκιμασίες γνώσεων

Εκτίμηση ψυχολογικών χαρακτηριστικών

- Τυπική εκτίμηση: η συστηματική μελέτη του ατόμου με τη βοήθεια συνεντεύξεων ψυχολογικών δοκιμασιών ή παρατήρησης, κατά τη διάρκεια χωριστού και διαφοροποιημένου σταδίου της κλινικής διαδικασίας.
- Άτυπη εκτίμηση: αδιαφοροποίητο κομμάτι της ψυχοθεραπείας, ή άλλων μορφών παρέμβασης, κατά το οποίο ο/ η κλινικός παρατηρεί, σημειώνει και κρίνει χαρακτηριστικά του ατόμου στο οποίο απευθύνεται η παρέμβαση.

Η έννοια της διάγνωσης

- Η κλινική διάγνωση με την ευρεία έννοια της "απαραίτητης κλινικής διαδικασίας κατά την οποία ο επαγγελματίας ψυχικής υγείας θα κατανοήσει το πρόβλημα του ατόμου ώστε να σχεδιάσει την κατάλληλη αντιμετώπιση" είναι αποδεκτή ανεξάρτητα από θεωρητικές κατευθύνσεις.
- ΑΛΛΑ η διάγνωση ως "προσπάθεια ένταξης του ατόμου σε κάποια διαγνωστική κατηγορία ή νοσολογική ενότητα [=ψυχιατρική αρρώστια] θεωρείται από πολλούς ως περιορισμένης σημασίας και ελάχιστης χρησιμότητας για το σχεδιασμό κατάλληλης αντιμετώπισης των προβλημάτων του ατόμου.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Πληροφόρηση για παρούσα κατάσταση
2. Αξιολόγηση κατάστασης μετά την αντιμετώπιση του προβλήματος
3. Σχεδιασμός παρέμβασης
4. Διαγνωστική ταξινόμηση
5. Πρόβλεψη μελλοντικής συμπεριφοράς

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται στο ιστορικό, τα αποτελέσματα των τεστ και την παρατήρησιμη συμπεριφορά.

Τελικός στόχος είναι να απαντήσουμε εξατομικευμένα στα ερωτήματα..

- τι συμβαίνει (διάγνωση)
- τι πρέπει να γίνει (αντιμετώπιση)
- τι θα συμβεί στο μέλλον (πρόβλεψη)

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ

- ρωτάμε το ίδιο το άτομο
- ρωτάμε κάποιον που γνωρίζει το άτομο
- παρατηρούμε το άτομο σε σταθμισμένες συνθήκες εξέτασης
- παρατηρούμε το άτομο στο φυσικό του περιβάλλον

Οι αποφάσεις...

- 1. Προσανατολισμός στο άτομο ή στον οργανισμό/δομή/θεσμό;**
- 2. Η αξιολόγηση είναι συγκριτική ή απόλυτη;**

ΣΤΟΧΟΙ της Ψυχολογικής Αξιολόγησης

- Γενική ανίχνευση (**screening**)
- Αξιολόγηση συγκεκριμένου προβλήματος
- **Διαφορική** διάγνωση και συννοσηρότητα
- Προσανατολισμένη στη **θεραπεία**: προσδιορισμός κύριων προβλημάτων-θεραπευτικός σχεδιασμός
- Αποτίμηση **θεραπευτικών παρεμβάσεων**

Τεστ έναντι αξιολόγησης

- Και τα δυο εμπριέχουν: προσδιορισμό των περιοχών ενδιαφέροντος και συλλογή δεδομένων
- Τεστ: χορήγηση και αποκλειστική συλλογή δεδομένων
- Αξιολόγηση: Ευρύτεροι στόχοι, μια σειρά κλινικών εργαλείων, **ανάγκη για κλινικές δεξιότητες** για την ερμηνεία των δεδομένων και την σύνθεση των αποτελεσμάτων

“Ψυχομετρικά εργαλεία”

- Εργαλεία αξιολόγησης που είναι σταθμισμένα σε ένα συγκεκριμένο πληθυσμό: κλινικός έναντι επιδημιολογικού
- Οι βαθμολογίες αντιπροσωπεύουν μια κατηγοριοποίηση συγκριτικά με μια ομάδα σύγκρισης
- Π.χ., ευφυΐα, ακαδημαϊκές ικανότητες, νευρογνωστική αξιολόγηση, κινητικές ικανότητες

Δυνατότητες Ψυχομετρικών εργαλείων

- Η σταθμισμένη χορήγηση παρέχει σταθερότητα στο ερέθισμα, ώστε να δούμε ατομικές διαφορές
- Η αξιολόγηση είναι αντικειμενική
- Μπορούμε να συγκρίνουμε το άτομο με τα συνομήλικά του (τη νόρμα)
- Τα καλά σχεδιασμένα τεστ μας δίνουν γρήγορες απαντήσεις (π.χ., πόσο κάποιος είναι αναπτυξιακά μπροστά ή πίσω)
- Είναι δύσκολο να προσποιηθεί κάποιος καθώς οι απαντήσεις και οι προεπιλογές είναι καθορισμένες

Περιορισμοί Ψυχομετρικών Εργαλείων

- περιορισμοί στην προβλεπτικότητα
- υπερερμηνεία των αποτελεσμάτων
- αντιδεοντολογική χρήση
- αποσύνδεση αποτελεσμάτων από το σχεδιασμό παρέμβασης

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

- Ο /η ψυχολόγος χρησιμοποιεί επιστημονικά κατοχυρωμένα εργαλεία και ελέγχει την αποτελεσματικότητά τους.
- Εμπιστευτικότητα πληροφοριών: δεν επιτρέπεται κρυφή μαγνητοφώνηση .
- Δεν προσφέρει οικειοθελώς υπηρεσίες. Δεν προσφέρει υπηρεσίες σε φίλους ή συγγενείς.
- Δεν διαδίδονται τα τεστ χωρίς λόγο. Δίνονται επεξηγήσεις για τα αποτελέσματα
- Οι γνωματεύσεις απευθύνονται σε αρμόδια πρόσωπα ή υπηρεσίες
- Η ανακοίνωση δείκτη νοημοσύνης γίνεται με αναφορά στα επίπεδα νοημοσύνης και όχι με αριθμούς.

Επιλέγοντας τα κατάλληλα ψυχομετρικά εργαλεία

- Καθορισμός του τι θέλουμε να μετρήσουμε
- Τεκμηρίωση της εγκυρότητας του τεστ
- Καθορισμός των περιορισμών των εργαλείων
- Ενημέρωση του εξεταζόμενου για τα παραπάνω

Ένα τεστ αποτελεί ΔΕΙΓΜΑ συμπεριφοράς

- δεν μετρά εξαντλητικά τη συμπεριφορά
- αλλά προσπαθεί να δώσει ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα
- δεν απαιτεί απαραίτητα την επίδειξη της συγκεκριμένης συμπεριφοράς
- το αντιπροσωπευτικό δείγμα αφορά συμπεριφορές εκτός του χώρου εξέτασης

Η επαγγελματική χρήση των τεστ αφορά 4 κατηγορίες:

- (1) Επαγγελματίες ψυχομετρικών εργαλείων:
δημιουργοί και εκδότες
- (2) Επαγγελματίες ψυχομετρικών εργαλείων :
χορηγητές και αξιολογητές
- (3) χρήστες: οργανισμοί και επαγγελματίες οι οποίοι
θα πάρουν αποφάσεις
- (4) οι εξεταζόμενοι

Ζητήματα για τους εξεταζόμενους

1. Συγκατάθεση μετά από πληροφόρηση
2. Ποιος είναι ο τελικός αποδέκτης; («πελάτης»)
3. Ποιος θα χρησιμοποιήσει και θα έχει πρόσβαση στα αποτελέσματα;
4. Ποιος θα έχει τα δεδομένα και για πόσο καιρό;
5. Για πόσο διάστημα είναι έγκυρα τα αποτελέσματα;
6. Πόσο θα διαρκέσει η αξιολόγηση;
7. Τι μπορεί να επηρεάσει την αξιολόγηση;
8. Πως θα ανακοινωθούν τα αποτελέσματα;

Η ερμηνεία των ευρημάτων

- Είναι τα αποτελέσματα των ψυχομετρικών μετρήσεων συνεπή με τις άλλες πληροφορίες;
- Πως ερμηνεύονται οι διαφορές μεταξύ πηγών πληροφόρησης;
- Είναι έγκυρα και αξιόπιστα τα αποτελέσματα;

Η σύνθεση των αποτελεσμάτων αποτελεί βασική κλινική δεξιότητα

Ολοκλήρωση της αξιολόγησης

- Ανάπτυξη στρατηγικών παρέμβασης και προτάσεων
- Συγγραφή αναφοράς
- Ανατροφοδότηση
- Follow-up

ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ!!!

Η αποτελεσματική αξιολόγηση απαιτεί γνώση:

- Ψυχομετρικών δοκιμασιών
- Ψυχοπαθολογίας
- Δεξιοτήτων συνέντευξης
- Στατιστικής
- Ανάπτυξης
- Εξέτασης υποθέσεων
- Εαυτού

R. Taft (1955)

“The ability to judge people”

- Ικανότητα κρίσης των άλλων: η ικανότητα να μαντεύεις με ακρίβεια χαρακτηριστικά, όπως οι ικανότητες, χαρακτηριστικά προσωπικότητας, ορμές, κίνητρα, συναισθήματα των ανθρώπων

Τρόποι μέτρησης ικανότητας κρίσης

- Έκφραση συναισθημάτων από φωτογραφίες, ζωγραφιές κτλ
- Βαθμολογία ή κατάταξη χαρακτηριστικών
- Περιγραφές προσωπικότητας
- Ζευγαρώματα προσωπικοτήτων
- Πρόβλεψη συμπεριφοράς ή πληροφοριών ιστορικού

Σημαντικότητα παραγόντων για την ικανότητα κρίσης

- Φύλο:μη σημαντικό
- Οικογενειακό υπόβαθρο και σειρά γέννησης: μη σημαντικό
- Νοημοσύνη: θετική σχέση με αναλυτικές μεθόδους

Εκπαίδευση στην ψυχολογία

- Φυσικοί επιστήμονες και ελεύθεροι επαγγελματίες πιο ικανοί συγκριτικά με φοιτητές ψ. και κλινικούς ψυχολόγους
- Τάση πειραματικών ψυχολόγων να είναι κάπως καλύτεροι από κλινικούς

Παράγοντες με θετική συσχέτιση

- Καλλιτεχνικό ταλέντο =ενδιαφέρον για τέχνες αλλά όχι ταλέντο
- Συναισθηματική σταθερότητα
- Αυτογνωσία:ασαφής σχέση
- Κοινωνικές δεξιότητες
- Αποστασιοποίηση σε στενές κοινωνικές σχέσεις